

ken til hvad den ærede Indenrigsminister nu udtalte, eller til hvad den ærede Rigsdagsmand, der har indbragt Forslaget, har gjort gjældende; jeg troer, at man maa holde fast ved, hvad man anseer for at være det ene Rigtige, hvad man troer at tjene til det Folks Tarv, som denne Lov skal gjælde for. Jeg troer slet ikke, det kan nytte at tage saadanne Hensyn, som at man skal see at bringe Forslaget lidt nærmere til Regeringens, at man skal moderere, flaae af o. s. v.; thi saa bliver der jo Ingenting ud af det, saa kunne vi jo ligesaagodt blive i den Stilling, hvori vi nu staae; thi saa er der jo aldeles Intet vundet, og man spilder kun megen Tid. Jeg for min Part troer, at den her fastsatte Censur er alt for høj. Jeg er enig med de ærede Talere, som have udtalt sig for, at man burde vælge den Basis, som er gjort gjældende med Hensyn til Valgene til Rigsdagen; det troer jeg i Grunden er det ene Rigtige; men jeg kan heller ikke nægte, at jeg troer, man, som en anden Taler har antydet, ved Siden deraf burde have Ligningsmand — derved troer jeg, at det Rimelige vilde naaes. Naar jeg nemlig tænker mig, at vi skulde have en saadan Censur, og jeg saa — da vi jo nu tale saa meget om Skoleopdragelse og Skolereformer og Saadant — spørger, hvad det da er, der giver os vor Udvikling og vort Opbygning i den Retning, saa mener jeg, at det dog kun er disse Indretninger med Rigsdagsvalg og Communevalg og at blive Medlem af Communeraadet og af Rigsdagen, og det er dog altsaa egentlig det, som virkelig maa have Folket dertil, at det selv kræver en vis Undervisning, en vis Grad af Dannelse for at kunne naae dette Maal, for virkelig at kunne blive deelagtige i den Borgerret, som de ere kaldede til at udøve. Naar jeg nu har dette Hensyn for Die, saa troer jeg, at man ogsaa skal følge den Vej, som man engang har bestraaet her, naar vi nemlig ville have vore kommunale Anliggender styrede hensigtsmæssigt. Jeg troer, at man derved vil naae en heel Deel af det, man tilsigter med forbedret Skolevæsen; thi Enhver vil dog føle, at han ikke kan blive Medlem af saadanne Indretninger uden at have en vis Grad af Dannelse, som

svarer til Deeltagelsen i denne Indretning, og Enhver, som han følelse af sin Borgerpligt, og af hvad det var at udøve den i Staten, vil altsaa bestræbe sig for at opnaae en højere Dannelse og ogsaa yde sin Effort til, at der fremkaldes hensigtsmæssige Dannelseanstalter, hvad enten de saa fremkomme ved Regeringens Foranstaltning eller ad privat Vej. Med Hensyn til den Deel af Valgene, der skulde foregaae byviis, har jeg rigtignok ogsaa meget imod. Jeg troer heller ikke, at det er hensigtsvarende, at have saadanne indirecte Valg i den Retning. Jeg synes, at man paa den Maade ligesom stiller Sognene i flere Dele; man giver ligesom Opfordring til, at Folk danne sig i Classer, hvor enhver Klasse nærmest har for Die de Interesser, som ere de fremherskende paa det Terrain, som den indtager; det er en Fremgangsmaade, som jeg ikke kan ansee for hensigtsmæssig, jeg maa endogsaa ansee den for skadelig, idet den mange Gange vil fremkalde en eller anden Uorden, som det senere ikke igjen vil blive saa nemt at ændre, idet enhver By vil søge at faae fremfaldt sine egne Interesser, enten det saa er i Communes Interesse eller ei.

Hvad angaaer, om Sognepræsten skal vælges eller ikke, saa er det for mig en temmelig ligegyldig Sag. Man maa nemlig tage Hensyn til en anden Deel af Forslaget, hvor der staaer, at Præsten skal eftersee Protocollerne og føre en Slags Control med visse Dele af Communes Anliggender, og, isald der gives tilstrækkelig Begrundelse for en saadan Bestemmelse, saa vil det være ligegyldigt, om Præsten vælges eller ikke, og i ethvert Tilfælde synes jeg, at en saadan Ret for Præsten nærmere maa motiveres.

Hvad det angaaer, at Præsten nærmest skulde være kaldet til at udøve denne Ret for Underviisningen og Underviisningsmaaden, skal jeg bemærke, at der kan være Spørgsmaal om, at han kan gjøre denne Ret gjældende paa 2 Maader, enten ved at gjøre Menneftet til Borger eller til Medlem af et højere Samsund eller at danne ham til Borger i Statsamsundet. Jeg vil nu forudsætte, at der er en Præst, hvem det Første virkelig ligger paa Hjerte, men i saa Fald maa jeg udtale, at en saadan